

Џек Џилберџ

ТАЈНА ЗЕМЉОРАДЊА

СИВИ ОРАХ КОД ТВРЂАВЕ ЦУНИПЕР

То сам дрво звао сивим орахом (што оно вероватно није било), како бих могао да кажем да је дрвеће које ме окружује овде, на киши, друкчије. То ме подсети на лабавост језика. Китс је у скицама остављао празна места не би ли задржао узбуђење; простор за будуће, праве речи. Користимо их постранце. Начин на који, спонтано, додајемо комадиће облика, не би ли сачували снове који се растапају. Толико је речи намењено међувремену. Кажемо „Волим те“, док трагамо за језиком који се дâ чути. Што нам омогућава говор о дрхтању оних тамо јасика и при најмањем пљуску, док дрво уз овај прозор прикупља кишне капи и ослобађа их у гроздовима. Начин на који ми срце понекад цвркуће, док други пут вапи. Некада је тихо, а некада силно тихо.

ДОЗИВИ

ПРИЈАТЕЉСТВО У НАМА

Због чега уста? Зашто уз уста стављамо баш уста у последњим тренуцима? Због чега не уз славну препонску област? Јер је ова далеко.

Уста су у блиском додиру с духом.

Спарујемо се очајнички пре но што пођемо на године затвореништва. Такво је опраштање тела.

Пољубимо особу коју волимо након свега, пре но што се заклопи ковчег, јер тако наше биће дотиче непознато. Пољубац је међа у нама.

Тамо где се завођење претвара у заведеност, где престаје плесање, а почиње плес.

Уста су наше основно средство приступа интимности у којој би се могла налазити она.

Њена уста су трем мозга. Предворје срца.

Пут ка вишњој тајни. Тамо где се начас сусрећемо међу серафимима и силама.

КОЊИ У ПОНОЋ БЕЗ МЕСЕЦА

Срце нам лута изгубљено у тамној шуми.

Сан нам се мучи у замку сумње.

Музика је, међутим, у нама. Нада је потиснута, али анђеоло поново узлеће, подижући нас са собом.

Летња јутра започињу палац по палац док спавамо, и потом ходају са нама као дугонога лепотица

прљавим улицама. Не изненађује што нас окружују опасност и патња.

Оно што запањује јесте песма.

Знамо да су коњи на тамној ливади, јер им осећамо мирис, чујемо њихов дах.

Дух нам истрајава као човек који се пробија кроз смрзнуту долину,

који наједном нањуши цвеће

и увиди да се изван видног

поља топи снег на врху планине,

који зна да је почело пролеће.

ШТАВИШЕ

Дрвеће нам је дато да бисмо увидели
како изгледа бог. И реке,
да бисмо га разумели. Додељене су нам
жене, да бисмо са господом могли лећи,
ма колико непотпуно и краткотрајно.
Страст, а онда поново самоћа
док се тама наставља. Он је две
године живео у масачусетској шуми.
Го излазио међу четинаре лета
у поноћ, кад би месечина дозволила.
Посматрао је јасике кад би се нашле на
поподневном поветарцу. И слушао кишу на
сивом ораку надомак свог прозора.
Али, кад је напослетку отишао, ништа није марило.
Компликовани врт коме је био бабица
остао је равнодушан. Осам дивљих птица
које је хранио обе зиме, када их је снег
изгладњивао, одмах га заборавише.
А три жене које је кушао и тада и пре,
у које је ушао у потпуности, које
беху његов Нови свет (у смислу копна и огромности),
сада су мртве или само пријатељице.
Што нам је дато, одузето је, али ми успевамо да га
кришом сачувамо. Губимо све, али жањемо
последнице онога што нам је све значило.
Памћење зида ову краљевину од фрагмената
и приближности. Ми смо скупљачи
што пуне амбар за надирућу зиму.

ВРСТА ПРИСТОЈНОСТИ

Довољан је терет то што се смрт простире на све стране,
што је твој стари кимоно још закључан у мом плакару.
Сад се питам шта би се збило кад би ми живот поново
ухватио пламен. Да ли бих се преполовио,
део мене – олуја, а други део налик на лед у сребрној чаши?
Лежим будан сећајући се птица Кјота
како се оглашавају са *Но но*, ан ан. *Но но*, ан ан. И ти,
која целе ноћи говориш „да“. Рекла си „да“ када сам те
опет пробудио у зору. Чак и, недолично,
за време ручка. Док сви мушкарци у малој крчми нису почели да се
врзмају наоколо, надајући се да ће видети ону која представљаше тај глас.
Буда нам говори да би требало да уклонимо сваку препреку са
пута. „Ако на стази видиш мајку,
убиј је. Ако се Буда испречи на путу, убиј га.“
Али, мој дух пева попут умирућих цикада
док седим у задњем дворишту, ударајући по старом суду.

ТАЈНА ЗЕМЉОРАДЊА

Свезане анђеле су наслагали са јечмом
у средишту круга млатилаца и преко њих
цео дан преводили краву и магарца.
Бацили смешу у ветар са мора, да
одвоје жуту крупицу од злата онога што
беше било. Горело је у блиставом ваздуху.
До доласка ноћи, хрпа зрневља
готово да је надвисила сеоску кућу.
А било је само осам врећа онога другог.

ПЉОСНАТИ ЈЕЖЕВИ

За Исаију Берлина

Када јежеви овде ноћу спазе кола са
жестоким фаровима како
налећу на њих, они
учине једину велику ствар коју умеју.

НЕВЕРНОСТ

Никад није мртва када је сретне.
Као и обично, једу резанце за доручак.
Једанаест година је мислио да то река
сања на дну његовог ума.
Сада зна да унутар њега живи она,
као што је ветар у дрвећу понекад
видљив. Као што су руже и рабарбара
сада у башти, а онда нису.
Њен пепео је код обале мора у Камакури.
Њено лице и коса и дражесно тело
још у старој вили на планини где је
провела цело лето. На поду
су спавали једанаест година.
Али сад долази све ређе и ређе.

ГЛЕДАЈУЋИ ПИТСБУРГ ИЗ ПАРИЗА

Брод његовог срца везан је за древне
камене мостове. Насукан на брда уз Пацифик,
с густом вечерњом маглом што белином плави венац.
Хита пред летом Провансе. Утопљен је
као тајна под широком реком Мононгахела.
Занавек богато натоварен Улицом Оук и Умбријом.
„Овде столују чудовишта“, упозоравају празна
места на старим мапама. Али, права је опасност
недовољност океана, неразумно понављање
кроз празне воде. Затишје и олуја и поново затишје.
Одвећ огољено за људско биће. Себе
спознајемо као неизмерне континенте и архипелаге
бесконечног изобиља. Он сада чека у потпалубљу
дрвеног брода. Умирен. Могућно у бусији.
Посакаје и љуља се тихо. Карго духова
и анђела свуда унаоколо. Зачудо,
приказе певају јасним гласовима малих дечака.
Анђели пљескањем одређују ритам. Док он
чека јутро, док чека да тама устукне и покаже
његово копно, нову земљу, његово природно тле.

ТРИДЕСЕТ ОМИЉЕНИХ ЖИВОТА: АМАГЕР

Сваког јутра сам се будио на четвртом спрату,
иза две стотине година старих зидова, направљених
од гипса и речне траве. Оставио бих
жену и ходао кроз лепа Кøbenhavn
до острва Амагер. У мој собичак
у заосталим нацистичким касарнама које гледају
на мочвару. Најчешће је била зима.
Упалио бих гвоздени шпорет величине хидранта
и на њ ставио лонац, па убацио хамбургер и
поврће док се вода загревала.
Почињао да куцам утрнулим прстима. Књига
коју сам планирао да напишем за две недеље, за
хиљаду долара, већ беше каснила једну седмицу (и
претила је да закасни више од месеца.) Без
новца и изгледа. А онда – диван мирис чорбе
и угодан простор. Куцао бих читав дан,
до касно у ноћ. Онда бих кренуо назад, преко
смрзнутог града, крцкајући преко шанчева,
гласан у тишини. Звезде блештаве.
Усредсређен на њу која ме чека, спремна
да пече кобасице у два ујутру. Ја који доконо мислим
на древног кинеског филозофа који пише у
сиромаштву. „Ах, није ли ово срећа?“

DUENDE

Не могу да се сетим њеног имена.
А није да сам био у постељи са
богзна колико жена.
Штавише, не могу се сетити чак ни њеног
лица. Мутно знам колико су јој снажне биле
бутине, као и лепота. Али,
оно што нећу заборавити
јесте начин на који је голим шакама
раскомадала пиле на жару
и масноћу обрисала о дојке.

КОНАЦ РАЈА

Када су га анђели пронашли како седи у полусветлости петролејке и једе сочиво, раширише му се очи. Али, све што је рекао беше може ли оставити поруку. Онај одевен у црно погледао је онога у црвеном, који је слегнуо раменима, па поче да пише, очајнички. Убацају поруку у коверат и на предњој страни написа „Ана“. Брзо започе другу, повијених рамена, уплашен од њих. Заврши и на њему написа „Пимпапорн“. Започео је треће и тешки анђеозарежа. „Имам Шуберта“, понуди човек, пуштајући снимак. Онај у црном тихо рече да барем није рекао „Тако брзо!“ Кад је мастило пресушило, човек је зацвиллио и савладао пут до стола са гомилама књига и рукописа. Завршио је поново и преко нашкрабао „Сузен“. Онај у црвеном поново зарежа и човек рече да ће обути ципеле. Када су га извели напоље, у мирис суве грахорице и океана, почео је да се повлачи, бранећи се: „Нисам навео адресе! Не желим да мисле да сам заборавио.“ „Нема везе“, рекао је онај бољи анђеозарежа, „већ годинама су мртви.“

МОЖДА ВЕОМА СРЕЋНА

Након што је умрла, обузе га велика радозналост о томе како је било њој. Није да је сумњао да га је волела. Али, знао је да је морало бити ствари које јој се нису допадале. И оде он до њене најближе пријатељице и упита на шта се жалила. „У реду је“, морао је да изговори више пута, „стварно не марим“. Све док пријатељица најзад није попустила. „Рекла је да си некад производио звуке пијући чај, ако је био сувише врућ.“

ВАЛОВ СВАШТАРИЈА

Окружени смо апсурдним преобиљем свемира.
Бесмисленом количином, ширином без димензија,
моћи без последица. Упорном цикличношћу
која присуствује, а не бива доживљена.
Ништа са чиме би се дух могао ујединити. Тек појава и
њена физика. Настављање без краја и конца.
Нема станишта у коме би се мозак могао препознати.
Ничег од важности за срце. Беспомоћно умножавање.
Ужас неживости свега тога.
Нема црвених веверица, нема цвећа, нема чак ни корова.
Ничега што зна које је годишње доба.
Звезде недотакнуте свешћу. Имитирање
без импликације. Само ми видимо како ирис
пред колибом досеже савршенство
и брзо умире. Јагње чије рођење донесе срећу
поједе се за Ускрс. Будемо
благословени снажном љубављу, е да би ова ишчезла. Можемо жалити.
Проживљавамо чудноватост сопствене тренутности,
а ипак нас усхићује то што смо привремени.
Величанствена Италија ономадности. Управо чињеница да смо краткотрајни,
мали и незнатни, представља извор наше лепоте.
Ми смо јединственост која буку претвара у музику, јер
морамо журити. Усамљеност претварамо у жетву
и жудњу у голој пустоши космоса.

БУРМА

Искоришћени, заведени, преварени. Време нам се увек скраћује.
Оно што ценимо увек је привремено. Оно што волимо
пре или касније се измени. Али, неко време можемо
посетити наш други живот. Радовати се његовом бивању
у свом одсуству. Захваљивати се што нам је дозвољено
да мислимо о њему, благодарни за њ чак и док се осипа.
За знање да је тамо. Начин на који жене кишним данима
понекад иду у спаваћу собу да плачу због губитка
првог мушкарца кога су волеле. Начин на који се мушкарац сећа младе
жене коју је једном видео како гледа кроз прозор на спрату,
на тренутак, док је возио кроз уснуло село.

Или светлина у сећању на неуспешни хотел
у коме су конобари у беспрекорним униформама
били боси. Елегантна трпезарија нечујна, с изузетком
звуча кише што пада у лимене кофе. И
шапат гигантских вентилатора сломљених лопатица на
плафону, док се окрећу у врелини. Из гомила мртвог
лишћа на раскошној веранди чуло се стругање.
И, повремено, светао звук сломљеног стакла.
Све то бејаше благослов. Бивање тамо. Живљење тада. Као
огромно звоно које одјекује дуго након што престане да буде чујно.

НЕВОЉА

То је значење *Одисеје*.
Љубав те може оставити у нигдини Њу Мексика
да узгајаш паунове до краја живота.
Озбиљно срећно срце представља проблем.
Не лако узбуђење, већ лето
на Медитерану помешано
са кишом и љутом зимом фебруара
на Ривијери, кад је
све у пламену, на дивљем ветру.
Пуно срце тежи надању чије димензије
не одговарају светским. Љубав
увек унесе немир у небеско краљевство.
Еден не може да се носи с толиким хтењем.
Деца су трчала одасвуд преко пјаце,
вичући и упирући прсте и ругајући се
младоме Светом Хризостому
који је ошамућен стајао на црквеним вратима
са сјајем око уста, тамо
где га је пољубила Мадона.

НАКЛОНОСТ ЗА ОПИЉКЕ И ШТА ГОД

Све више и више су ситнице оно
што му изазива жудњу, и он због тога брине.
Који је значај усамљених шина што вијугају
ка голом децембарском дрвећу и одсуству
кућа у даљини? И због чега има поверења
управо у поразене? Је ли то што је
Питсбург још уплетен у њега разлог
што на зиду има слику божје главе
раскомадане корењем џунгле?
Можда га је одрастање у том суровом граду
начинило наклоњеним опиљцима и чему год што је
видео у титанским челичанама што рђају.
Можда је то разлог што се напоследку
иселио из Париза. Можда су размере
оних давних зима оно што га
чини немирним када се људи много смеју.
Разлог што еротско толико значи. Не
као задовољство, већ као начин да се
допре до нечега мрачнијег.
Улазак у траг души, уочавање гвожђа
са Небеса када се посао обавља.

(С енглеској превео **Ненад Јовановић**)